

Verslag: Vogel Naturreis naar Noord-Duitsland.
4 november ~ 8 november 2021

Deelnemers:

Hennie de Graaf
Ben Akkermans
Elly Baake
Peter van den Dries
Yvette van Eekelen
Dion Heerkens
Jan van Laarhoven
Rian Melis
Will van Sprang
Mieke van Vlerken

Vrijdag 4 november

Om 7.00 uur proppen we de laatste weekendtassen achter in het busje dat voor het huis van Ben klaar staat.

Op naar Diepholz. Op de Bosscheweg probeert Ben de remmen even uit. Gelukkig heeft hij snel door hoe ze staan afgesteld.

Yvette probeert in het donker de verwarming en airco uit. Tot voorbij Arnhem blijven de ramen achter aangeslagen. Geeft niet, buiten is door de mist toch niet veel te zien.

We ontmoeten Jan en Peter bij de koffiestop net voor Osnabrück. Er wordt meteen een appgroep aangemaakt.

Onderweg zijn er al zo'n 10 kraanvogels en een rode wouw vanuit de auto gespot.

Foto Jan van Laarhoven

We strekken de benen in Alt Barenaue op een opmerkelijke lindelaan langs een 13^e eeuwse kasteeltje.

Foto Jan van Laarhoven

Wasserburg Alt Barenaue

Foto Ben Akkermans

*Fladderiep *Ulmus laevis*.*

We zijn onder de indruk van een enorme 29 meter hoge fladderiep. Die een omtrek heeft, boven zijn plankwortels, van 7.13 meter. De boom is aangeplant omstreeks 1780 ± 50 en is ongeveer 241 ± 50 jaar oud.

We zien daar wat mussen, meesjes en een enkele torenvalk. Het echte werk moet nog komen. Rond 13.00 uur zijn we in Lembruch bij ons slaapadres.

De kamerindeling is gauw gemaakt. Mevrouw Schierbaum zorgt dat we met zijn tienen aan tafel kunnen zitten. Na de lunch worden er huurfietsen besproken en wordt het diner gereserveerd in het Dümmerhotel Strandlust.

We vertrekken om 2 uur naar het Neustädtermoor. Onderweg staan er geregeld groepjes kraanvogels in de afgemaaide maisakkers. We kunnen op de drukke wegen helaas niet stoppen.

We lopen een route van 6,5 km over de hei (oranje route) Er zijn steeds vaker kraanvogels te horen, we zien groepen langs vliegen.

De schapen die op de hei staan worden bewaakt door enorme Herdenschutzhunde. Zij moeten de wolven op afstand houden. Het zijn heel indrukwekkende honden, maar het schrikdraad helpt ook wel... De duisternis valt heel snel. De ene na de andere groep kraanvogels komt aanvliegen en landt op de rustplaats. Wij kunnen ze helaas niet zien staan. Maar wel horen!

Heel moeilijk in te schatten hoeveel we er hebben gezien en gehoord.

In het weekend voor wij er waren zijn er in het Neustädtermoor dik 6000 kraanvogels geteld. In de gehele Diepholzer Moorniederung ruim 71.000 vogels. De actuele aantallen kraanvogels in het gebied vind je op de site: http://www.bund-dhm.de/01_hm/204_aktuell.htm

In het pikdonker weet Ben de weg terug weer te vinden over de smalle onverlichte weggetjes.

Om half 8 wandelen we naar het restaurant waar we heel goed en gezellig eten. Vooral de Bratkartoffeln vielen erg in de smaak. Het is even wennen voor ons dat we de QR code moeten laten zien en weer mondkapjes op moeten voor we aan tafel zitten.

Na de wandeling naar huis gaan de meesten snel slapen. De volgende morgen gaan we om 6.30 alweer naar de kraanvogels.

Diepholz, landschap van kraanvogels, gele mosterd en korrelmaïs

Zaterdag 6 november

Om 7 uur vertrekken we naar Rhedener Geestmoor. Om precies te zijn naar Im Kleinen Rhedener Bruch, Rheden naast een boerderij, zie het kaartje. Een half uurtje is wat kort om op te staan en met verrekijker in de aanslag in de bus te zitten, maar het lukt net. Gelukkig is het niet ver rijden en zijn we op tijd om de kraanvogels die in het eerste ochtendgloren vertrekken, goed te zien.

Uitkijkpunt Kraanvogels: Im Kleinen Rhedener Bruch, Rheden, naast de boerderij

Naast de boerderij zien we groepen van 5 tot 25 of meer kraanvogels op ons afkomen. Een prachtig gezicht. Ik wist het niet, maar kraanvogels zijn erg schuw. Bij het minste of geringste geluid of beweging waarschuwen ze elkaar met een luide 'schreeuw' en wijken ze direct af van hun koers. Zo ontwijken ze ons en vliegen in een andere richting verder. Daarom gaan we in de schaduw en onder de bomenrij staan en bewegen en praten zo min mogelijk. Dat heeft effect en telkens zien we groepjes kraanvogels recht over ons heenvliegen. Een spectaculair en aanzwellend schouwspel. In de vroege ochtendschemering vertrekken de eerste vogels naar een fourageerplek. Steeds meer grotere en kleinere groepen volgen naarmate het lichter wordt. Het is als een langzaam maar zeker aanzwellende golf. Onder luid geroep trekken ze naar nabijgelegen akkers en weilanden om hun dagelijkse kostje bij elkaar te scharrelen.

Dit roept bij mij de vraag op: wat eten ze daar? Maiskorrels die na het oogsten zijn achtergebleven? Andere oogstresten zoals restjes suikerbieten, graankorrels? Ook wormen, loopkevers, of andere bodeminsecten?

Als we teruglopen naar de bus, lopen we een akker op waar de korrelmaïs is geoogst. We hebben zo een handvol maiskorrels gevonden. Genoeg te eten hier voor de kraanvogels!

Op de terugweg zien we kraanvogels op geploegde akkers staan en pikken daar met hun snavel in de grond. Vanaf een afstand is niet te zien wat ze daar vinden. Dus is mijn vraag nog niet helemaal beantwoord.

Volgens de site van Vogelbescherming Nederland zijn kraanvogels omnivoren. Ze eten voornamelijk plantaardig materiaal (oogstresten, eikels), maar soms ook, vooral in het broedseizoen insecten (vliegen, kevers, rupsen bijv.) of kleine zoogdieren.

Terug in het pension genieten we van een heerlijk ontbijt met verse broodjes en echt Duits volkoren- en roggebrood.

Fietstocht Dümmer See

Een fietstocht langs de Dümmer See staat op het middagprogramma. Bij de plaatselijk fietswinkel in Lembruch halen we een fiets op maat en gaan we op pad. Het oever van de Dümmer See maken onderdeel uit van het Dümmer Natura 2000 gebied. Een bijna 3.000 ha. groot gebied met langs de oevers veel riet en in voorjaar en zomer veel rietzangers; zie kaart en <https://natura2000.diepholz.de/schutzgebiete/steckbriefe-aller-ffh-gebiete/duemmer/> De waterstand van het meer is een stuk lager dan het jaar ervoor. Het water van de beek de Hunte stroomt het meer in en er ook weer uit. Hoe wordt de waterstand van het meer geregeld. Door middel van sluisjes en stuwen?

Natura 2000 gebied Dümmer

Een eerste stop is bij een vogelkijkhut waar we wintertalingen en wilde eenden zien. Bij een volgende uitkijkpunt ziet een erg oplettende vogelaar heel in de verte en hoog in een kale boom een zeearend; meer herkenbaar aan het silhouet en grootte dan aan de kleuren. We zien ook grauwe ganzen en enkele grote zilverreigers.

Verderop komen we andere Nederlandse vogelaars tegen die ook vanwege de kraanvogels in deze buurt zijn neergestreken. Het is zo de gewoonte om een praatje te maken en elkaar tips en mooie en bijzondere vogel hotspots door te geven. Aan de zuidkant van de Dümmer See is een groot weidegebied. In het

vroege voorjaar wordt de waterstand hoog gehouden zodat het weidegebied deels onder water staat. Hier maken veel doortrekkende weidevogels een tussenstop om te fourageren. Om daarna door te trekken naar broedplaatsen in Scandinavië, Oost-Europa of Rusland.

Halverwege onze fietstocht stoppen we bij een restaurant (mondkapjes op!) voor een koffie- en theepauze met heerlijke Blaubeertorte. En voor Jan een chocoladetaart die na de eerste hap een appeltaart bleek te zijn!

Beverrat (Zoogdiervereniging)

We fietsen verder naar onze vierde stop: het Vogelbeobachtungsstand Osterfeiner Moor, ongeveer 4 kilometer ten noordwesten van Lembruch. Een rustig gelegen vogelkijkhut met een wijds uitzicht over natuurlijke graslanden, sloten en een klein moerasvennetje.

Vogeluitkijkhut Osterfeiner Moor

Yvette ontdekt als een eerste een 'watterat' die het vennetje over zwemt en aan de waterkant gaat zitten. Even later zien we er nog een stuk of drie. Maar wat is het nou precies? Een muskusrat of woelrat? Of misschien een beverrat? Gefascineerd blijft Yvette ze volgen. "Ze eten waterplanten met hun voorpootjes, wat schattig". Ze komt na lang observeren en enige discussie met de verlossende uitkomst, "het zijn beverratten". We dragen Yvette unaniem voor als nieuw lid voor de Zoogdieren Werkgroep van KNNV-Tilburg!

We ontdekken steeds meer dieren in het uitgestrekte gebied. Telkens een 'oh' of een 'ah' als iemand iets bijzonders ziet. Al met al een mooie lijst : buizerds, 2 zeearenden, hazen, reeën, grote zilverreigers, sperwer, blauwe reigers, ijsvogel, blauwe kiekendief, smienten, dodaars, krakeenden, winterkoning, fazant.

Later die middag vertrekken we naar het Großer Moor bij Barnsdorf, locatie: Arkeburger Straße 22, 49424 Goldenstedt. Net iets te laat blijkt als we aankomen. Het is al bijna donker als we het pad oplopen naar de uitkijklocatie. In de schemering horen we grote groepen kraanvogels af en aan vliegen. In de verte zijn de silhouetten van groepen kraanvogels nog net te zien. Het Großer Moor bij Barnsdorf is ongeveer 3.100 ha. waarvan 740 ha. zijn aangewezen als beschermd natuurgebied. Het veengebied heeft een turflaag van tenminste 30 cm. Vlakbij de uitkijklocatie vindt grootschalige industriële turfwinning plaats voor gebruik in de tuinbouw. Die duurt nog tot 2035.

's Avonds genieten we van pizza's en pastas bij de lokale Italiaan.

Beverrat

Foto: Peter van den Dries

Overzicht kraanvogels Diepholz herfst 2021

Aantallen kraanvogels aanwezig in Diepholz en omgeving in periode september tot en met half november 2021; zie http://www.bund-dhm.de/01_hm/204_aktuell.htm

Hierin is te zien dat sinds ons kraanvogelweekend (5-8 november 2021) de aantallen aanwezige kraanvogels duidelijk omlaag zijn gegaan. We waren mooi op tijd!

HERBST 2021

DATUM	SCHLAFPLÄTZE	RASTENDE KRANICHE
12.09. - 13.09.2021	Gesamtrastbestand	1.500
02.10. - 04.10.2021	Gesamtrastbestand	12.759
	Neustädter Moor	1.154
	Rehdener Geestmoor	1.420
09.10. - 11.10.2021	Gesamtrastbestand	27.452
	Neustädter Moor	2.004
	Rehdener Geestmoor	3.426
16.10. - 18.10.2021	Gesamtrastbestand	40.332
	Neustädter Moor	2.529
	Rehdener Geestmoor	2.907
23.10. - 26.10.2021	Gesamtrastbestand	56.714
	Neustädter Moor	6.361
	Rehdener Geestmoor	3.035
30.10. - 02.11.2021	Gesamtrastbestand	71.437
	Neustädter Moor	6.101
	Rehdener Geestmoor	5.350
13.11. - 15.11.2021	Gesamtrastbestand	42.731
	Neustädter Moor	5.494
	Rehdener Geestmoor	1.513

Zondag 7 november

Vroeg op om op tijd bij het Rehdener Geestmoor aan te komen. Het moor heeft slechts weinig toegangswegen. Een ervan leidt naar een uitzichttoren met drie verdiepingen en weids uitzicht. Ondanks het vroege uur waren wij bepaald niet de eersten. De weersvoorspelling de avond tevoren was niet erg gunstig geweest maar ofschoon niet echt helder was het droog en viel het weer ons alleszins mee. We zijn opgetogen over de aantallen kraanvogels. Hennie en Ben vertrekken meteen over de "Moordamm". We zien veel kraanvogel groepen, groot en klein. Soms maar met zijn drieën (vader moeder kind). Ook wijken de richtingen waarin gevlogen wordt af van wat ik drie jaar geleden hier gezien heb. Toch kunnen we ze goed bekijken omdat ze soms ook vrij laag overkomen. Na een tijdje verlaten ook wij de toren en gaan Ben en Hennie achterna. Tot onze verbazing komen we op de dam vier Tilburgse dames tegen, waaronder bekenden van een van ons, hoe gezellig ! (Overigens zie je bij de meeste uitkijk plekken Nederlandse busjes/auto's met kraanvogel liefhebbers.) We lopen verder. Er komen ook veel groepen (riet) ganzen over. Voor mijn gevoel vliegen ze alle kanten uit. Enfin: een hoop te kijken en te beleven. Tot slot stelt Ben voor de kleine wandeling over het moor te doen. Er loopt een route van 1,2 km doorheen.

In het verleden is hier met de hand turf gestoken, tegenwoordig is het gebied "renatureert", en wordt er op toegezien dat het nat blijft. Overall richting paaltjes en bordjes met info, het is niet de bedoeling dat je door het gebied gaat struinen. Onderweg terug naar Lembruch nog veel groepjes "in het veld" gezien, soms op maar een twintig meter afstand.

Een heerlijke morgen, naar huis voor het ontbijt.

Rian

Na weer een heerlijk ontbijt vertrokken naar het Oppenweher Moor voor een wandeling door dit hoogveengebied. De weersvoorspelling was niet al te best maar gelukkig kwam het zonnetje regelmatig door en als er een bui viel zaten we in de bus.

We werden getraakteerd op een groot aantal vogels:

Torenavalkje, goudvinken, kepen, kramsvogels, fazanten, rietzanger, geelgors, kuifmees en reeën. Onderweg van en naar het Oppenweher Moor in de weilanden en maisvelden veel kraanvogels, rietganzen en kolganzen.

Tortenschmiede

Eerder in de week zag Yvette een bordje met Torteschmiede. En omdat het zondag was en we vonden dat na het vroege opstaan en de wandeling we wel wat extra energie konden gebruiken hebben we ons in de Tortenschmiede tegoed gedaan aan een heerlijk stuk Deutsche Torte. De Schwarzwaldler Kirsch en de Kruisbessentaart was duidelijk de favoriet en smaakte voortreffelijk. Dit programmaonderdeel blijft denk ik jaarlijks terugkomen.

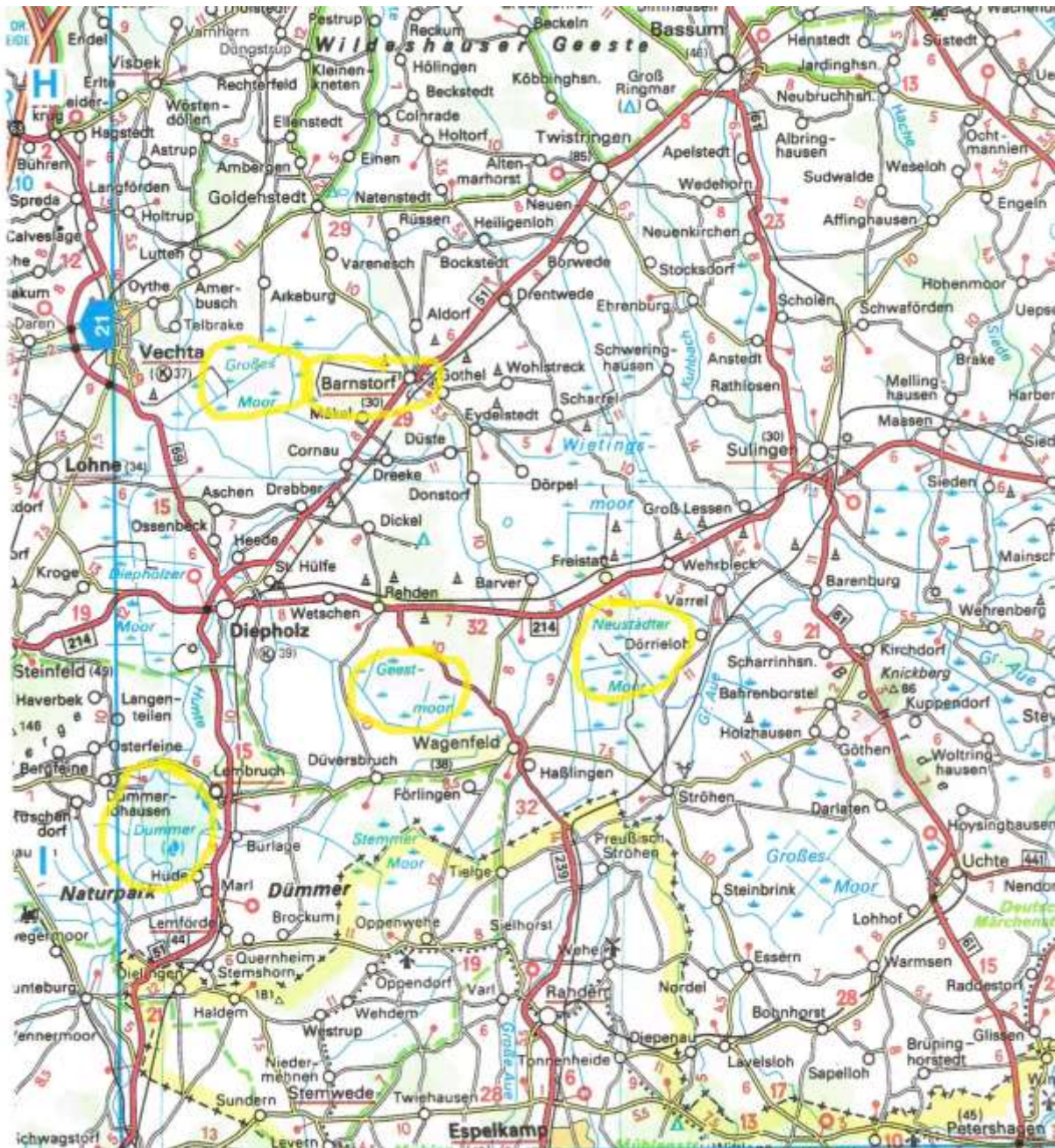
Na de taart vertrokken naar het Uchter Moor. Dit is het grootste moor van het Diepholzer moren gebied. Het werd een prachtige avond. Vanuit de kijkhut hadden we een schitterend gezicht op de kraanvogels. De zon kwam door en er stonden werkelijk duizenden kraanvogels. Jan spotte in de verte een zeearend. Toen deze opvloog werden de kraanvogels gealarmeerd en met duizenden tegelijk vlogen ze op, kippenvol moment.

Mieke

Kaart Diepholzer Moorgebiet

Vogelkijkhut aan het Rehdener Geestmoor:
 Vogelkijkhut Mittleres Wietingsmoor.
 Vogelkijkhut Grosses moor bei Barnsdorf:
 Vogelkijkhut Neustädter moor :
 Vogelkijkhut Oppenweher moor:
 Vogelkijkhut Grosses moor bei Uchte:

Moordam 10, (49453) Hemsloh.
 Deckertau (27259) Freistatt
 Arkerburgerstr. 22 (49424) Goldenstedt
 Hochmoorweg 10 (49419) Wagenfeld
 Im moor 17 (32351) Oppenwehe
 Darlaten 55 (31600) Uchte

Maandag 8 november

Vandaag nog eens vroeg uit de veren om voor de laatste keer op deze trip de kraanvogels te zien en te horen op onze vaste stek op het Rhedener Geestmoor.

Foto: Elly Baake

Ook nu is het weer een prachtig gezicht en een bijzonder geluid, dit alles bij een schitterende zonsopgang. Op weg naar ons onderkomen verheugden we op het ontbijt, dat Jan voor ons zou klaarzetten. Helaas troffen we bij binnenkomst een lege tafel aan: Jan had de sleutel van het onderste appartement niet gekregen.

Na het ontbijt inpakken, appartementen opruimen en op weg naar Münster, meer precies naar de Rieselfelder, gelegen op 6 km ten noorden van het stadscentrum. Dit gebied, ooit een loofbos en na ontbossing een heidegebied waar de Pruisische cavalerie op oefende, werd vanaf begin 20e eeuw gebruikt om het rioolwater van Münster af te voeren.

Foto: Peter van den Dries

De enorme bevolkingstoename van de stad zorgde er echter halverwege die eeuw voor dat deze Rieselfelder (vloeivelden) voortdurend vol water stonden. De rioolzuivering van de stad werd vervolgens in 1970 naar elders verplaatst.

Burgerinitiatieven zorgden ervoor dat dit gebied van 233 ha een beschermd natuurgebied werd. Het bestaat uit een mozaïek van ondiepe vijvers en gebieden met rietland, natte weidegebieden en lanen met fruitbomen. Je ziet hier de meest verschillende vogels, die in dit natuurreserveaat een nieuwe habitat hebben gevonden. Veel bedreigde vogelsoorten hebben hier een beschermende omgeving gevonden, waar ze kunnen broeden en waar genoeg voer voor hun jongen te vinden is. Het is daarom dat de Rieselfelder al in 1979 het predikaat "Europees Vogelreservaat" kregen.

Te zien waren ooievaar, blauwe reiger, grote zilverreiger nijl- grauwe en Canadese ganzen, wilde eend, kraakeend, wintertaling, slobbeend en een paar prachtige spreeuwen in het zonlicht.

Foto: Peter van den Dries

Het laatste deel van de terugrit belandden we diverse keren in een file. De lange rit vroeg om een pauze: nog even het busje uit om de benen te kunnen strekken en Ben, de onvolprezen chauffeur van dienst deze trip, even op adem te laten komen. Een half uur daarna waren we weer veilig thuis.

Elly Baake